

• • • T • • Mobile •

Nastavno na prijedlog Pravilnika o načinu i uvjetima sprječavanja i suzbijanja zlouporaba i prijevara u pružanju usluga elektroničke pošte koji se nalazi na javnoj raspravi (dalje u tekstu: Pravilnik) T-Mobile Hrvatska d.o.o. (dalje u tekstu: **T-Mobile**) dostavlja komentare prijedloge izmjena pojedinih odredaba Pravilnika.

Uvodno, smatramo da je potrebno razjasniti pojam operator usluga elektroničke pošte, odnosno odnosi li se ovaj Pravilnik i na one operatore koji nisu operatori usluga davanja pristupa Internetu (engleski ISP). Predlažemo Agenciji da u svrhu što boljeg definiranja i razjašnjavanja određenih pojmova obuhvaćenih ovim Prijedlogom Pravilnika organizira sastanak sa svim operatorima usluga elektroničke pošte, operatorima elektroničkih komunikacijskih usluga te predstavnicima stručnih organizacija iz ovog područja.

U nastavku dostavljamo komentare i obrazloženja prijedloga izmjena pojedinih odredaba Pravilnika kako slijedi:

Temeljem članka 12. stavka 1. i članka 107. stavka 12. Zakona o elektroničkim komunikacijama (Narodne novine br. 73/08), Vijeće Hrvatske agencije za poštu i elektroničke komunikacije donosi slijedeći

PRAVILNIK O NAČINU I UVJETIMA SPRJEČAVANJA I SUZBIJANJA ZLOUPORABA I PRIJEVARA U PRUŽANJU USLUGA ELEKTRONIČKE POŠTE

I. OPĆE ODREDBE

Sadržaj i svrha

Članak 1.

Pravilnikom o načinu i uvjetima sprječavanja i suzbijanja zlorporaba i prijevara u pružanju usluga elektroničke pošte propisuju se način i uvjeti sprječavanja i suzbijanja zlorporaba i prijevara u pružanju usluga elektroničke pošte, zaštite pretplatnika od neželjene elektroničke pošte, te ispunjavanje obveza operatora i pretplatnika u zaštiti elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga.

Komentar: Potrebno je detaljnije objasniti predmet ovoga Pravilnika u odnosu na definicije pojmova iz Zakona o elektroničkim komunikacijama (NN 73/08, dalje u tekstu Zakon, primjerice Zakon ne poznaje definicije operatora usluge elektroničke pošte, nadalje obuhvaća li pojam elektroničke pošte u smislu ovoga Pravilnika i tekstovne poruke (SMS) i multimedijске poruke (MMS) s obzirom na potrebu jasnog definiranja kruga adresata ovoga Pravilnika.)

Pojmovi i značenja

Članak 2.

(1) U smislu ovog pravilnika pojedini pojmovi imaju sljedeće značenje:

1. *Agencija*: Hrvatska agencija za poštu i elektroničke komunikacije,
2. *neželjena elektronička poruka*: svaka poruka za koju ne postoji razlog da se pojavi u poštanskom sandučiću elektroničke pošte pretplatnika,

Komentar: Potrebno je jasnije definirati neželjenu elektroničku poruku s obzirom da je nejasno tko ima obvezu određivanja da za određenu poruku ne postoji razlog pojavljivanja u poštanskom sandučiću pretplatnika, odnosno podredno ako je obveznik operator potrebno je definirati na koji način bi operator trebao to utvrditi. Nadalje, skrećemo pažnju da je nužno razlikovati bulk mail poruke (spam) od neželjenih poruka.

3. *tehnički sustavi za pribavljanje privole*: svaki sustav koji služi za pozivanje korisnika elektroničkih komunikacijskih usluga u svrhu ishođenja privole za pristup uslugama s dodanom vrijednosti ili ishođenja privole za promidžbu/prodaju proizvoda i usluga,

4. *ugroza elektroničke pošte*: potencijalni uzrok koji može nanijeti štetu svakom podatku ili komunikacijskom sustavu u kojem se spremaju i/ili prenose podaci,
5. *Zakon*: Zakon o elektroničkim komunikacijama (Narodne novine br.73/08),
6. *zlonamjerni programi*: programi koji mogu u određenom obliku preuzeti upravljanje terminalnom opremom *korisnika elektroničke pošte* ili obavljati neke druge radnje koje mogu izazvati štetu na sadržajima i programima koji su pohranjeni u terminalnoj opremi *korisnika elektroničke pošte*.

Deleted: bez znanja korisnika terminalne opreme

II. OBVEZE OPERATORA USLUGA ELEKTRONIČKE POŠTE

Mjere zaštite pretplatnika od zlouporaba i prijevera u pružanju usluga elektroničke pošte

Članak 3.

(1) Operatori usluga elektroničke pošte obvezni su osigurati tehničke i organizacijske mjere zaštite svojih usluga od zlonamjernih programa i neželjenih elektroničkih poruka primjereno ugrozi usluga koje pružaju.

(2) Kada je to potrebno operatori usluga elektroničke pošte će mjere zaštite usluga provoditi u suradnji s operatorom elektroničke komunikacijske mreže, te po potrebi i s drugim operatorima elektroničke pošte.

Tehničke mjere zaštite usluga elektroničke pošte

Članak 4.

(1) Operator usluga elektroničke pošte provodi stalni nadzor svoje mreže glede ugroze usluga, te pri tome primjenjuje primjerene tehničke mjere zaštite svojih usluga, imajući pri tome u vidu stupanj potrebne zaštite, te troškove implementacije mjera zaštite.

Objašnjenje: Predlažemo brisati odredbu stavka 2. ovoga članka iz razloga što bi se iz iste moglo zaključiti da operator usluga elektroničke pošte nije ovlašten blokirati izvor ugroze samostalno i/ili prije nego li o istome obavijesti operatora izvora ugroze. Navedeno nije u skladu sa obvezom operatora na poduzimanje odgovarajućih tehničkih i ustrojstvenih mjera s ciljem zaštite sigurnosti njihovih usluga, propisanom člankom 99. stavak 1. Zakona koji ne poznaje takva ograničenja. Isto tako, moglo bi se postaviti i pitanje usklađenosti predložene odredbe s člankom 107. stavak 9. Zakona prema kojoj je operator usluga elektroničke pošte obavezan poduzeti odgovarajuće mjere, a koje mogu uključivati i privremeno onemogućavanje uporabe elektroničke pošte, neovisno o operatoru izvoru ugroza.

Deleted: (2) Uočene ugroze, kao i saznanja o mogućim rizicima te izvorima rizika i ugroza, na prikladan način dostavlja obavijest operatoru izvoru ugroza, te u suradnji s tim operatorom poduzima tehničke mjere blokiranja utvrđenog izvora ugroza.¶

Objašnjenje: Smatramo da nema pravne osnove za nametanjem operatorima obveze predložene člankom 4. stavak 3. Pravilnika, poglavito iz razloga što u Republici Hrvatskoj postoje određene organizacije koje se bave predmetnom problematikom (npr. Nacionalno tijelo za prevenciju i odgovor na računalne ugroze - CERT) te bi u tom smislu iste bile mjerodavne za obavješćivanje Agencije po ovom pitanju. Slijedom navedenog ova odredba predlaže se brisati, odnosno podredno izmijeniti na način da

Deleted: (3) Operator usluge elektroničke pošte dostavlja Agenciji podatke o operatorima iz čije elektroničke komunikacijske mreže se u većoj mjeri pojavljuju zlonamjerni programi i neželjene elektroničke poruke.

Agencija obveže mjerodavne organizacije na dostavu spomenutih podataka. Osim toga, postavlja se pitanje nadležnosti Agencije u slučaju ugroza elektroničke pošte koje dolaze iz mreža inozemnih operatora.

(3) Posebna obveza operatora usluga elektroničke pošte je provođenje zaštite u dolaznom smjeru, vodeći pri tome računa o potrebnom stupnju zaštite te troškovima implementacije te zaštite.

Objašnjenje: Predloženom odredbom proširuje se obveza operatora iz članka 107. stavak 6. Zakona prema kojem su operatori usluga elektroničke pošte dužni pretplatnicima tih usluga omogućiti tzv. filtriranje dolazne elektroničke pošte koja sadržava neželjene elektroničke poruke ili štetni sadržaj, na način da se dodaje obveza filtriranja odlazne pošte te da se ova obveza nameće i operatoru elektroničke komunikacijske mreže. Slijedom navedenog, a s obzirom a da se na ovaj način podzakonskim aktom pokušava proširiti obveza definirana Zakonom, potrebno je uskladiti ovaj stavak sa navedenom odredbom Zakona.

Deleted: 4

Deleted: elektroničke komunikacijske mreže i

Deleted: operatora

Deleted: i odlaznom

(5) Pri provođenju zaštite svoje i povezane elektroničke komunikacijske mreže operatori će koristiti metode najbolje prakse za zaštitu pristupa internetu i usluzi elektroničke pošte.

* Komentar: Smatramo da je upravo predmet ovoga Pravilnika propisivanje mjera za zaštitu od zlonamjernih programa i neželjenih elektroničkih komunikacija te da nema osnove za osnivanje navedenih radnih skupina. Podredno, predlažemo uključivanje i stručnih organizacija u navedene radne skupine.

Deleted: (6) Agencija će poticati operatore usluga elektroničke pošte na suradnju u svezi zaštite usluga elektroničke pošte, na način da će stupanjem na snagu ovog pravilnika pristupiti osnivanju radne skupine za izradu pravila o provođenju mjera zaštite od zlonamjernih programa i neželjenih elektroničkih komunikacija operatora pri provođenju zaštite svojih usluga elektroničke pošte, elektroničkih komunikacijskih mreža i pretplatnika

Organizacijske mjere zaštite usluga elektroničke pošte

Članak 5.

(1) U slučaju kada operator elektroničke komunikacijske mreže uoči ugrozu odnosno mogućnost proboja postavljene zaštite, te ako je ta ugroza izvan trenutnih mogućih tehničkih mjera zaštite, upoznat će pretplatnika o postojanju mogućnosti proboja zaštite, ako je to tehnički moguće, te o mjerama koje pretplatnik treba poduzeti radi zaštite svojih komunikacija.

Objašnjenje: Neregistriranim pretplatnicima unaprijed plaćene usluge (pre-paid) nije moguće dostaviti bilo kakvu obavijest.

(2) Operator usluge elektroničke pošte obavezan je, ako je to tehnički moguće, osigurati pretplatniku upute vezano uz provođenje mjera zaštite pretplatnikovih komunikacija kao i načine korištenja operatorovih zaštitnih mjera.

Objašnjenje: Neregistriranim pretplatnicima unaprijed plaćene usluge (pre-paid) nije moguće dostaviti bilo kakvu uputu. Osim toga, potrebno je podrobnije definirati na koje upute se misli, koliko podrobne takve upute trebaju biti i sl.

Mjere zaštite od neželjene elektroničke pošte (anti-spam mjere)

Članak 6.

(1) Operator usluge elektroničke pošte obavezan je osigurati zaštitu od neželjene elektroničke pošte pretplatnicima svojih usluga, pri tome će operator odabrati učinkovitu zaštitu ovisno o trenutnom stanju rizika vodeći računa o raspoloživim tehničkim i tehnološkim rješenjima i troškovima tih mjera.

Deleted: besplatnu

Objašnjenje: Držimo da obvezu pružanja besplatne, a ujedno i učinkovite zaštite nije moguće ispuniti, imajući na umu da osiguranje kvalitetne antivirusne i antispam zaštite uključuje i plaćanje licenci za takve softverske programe. Osim toga, pružanje ovakve zaštite ograničeno je na raspoloživa tehnička i tehnološka rješenja, u odnosu na troškove koje te mjere iziskuju, a sve u skladu sa člankom 99. Zakona, te se stoga ne može nametnuti kao teret koji u cijelosti snosi operator.

(2) Operator usluga elektroničke pošte ovlašten je filtrirati ili u potpunosti blokirati dolazni promet kad utvrdi da operator iz dolazne mreže ne poduzima učinkovite mjere u smislu sprječavanja takvog prometa, a o čemu će izvjestiti tog operatora, svoje pretplatnike i Agenciju.

(3) Ako operator usluga elektroničke pošte uoči ugrozu elektroničke pošte, provest će odgovarajuće mjere u cilju smanjenja ili zaustavljanja daljnjeg slanja neželjene elektroničke pošte u mreže drugih operatora, pri čemu je obavezan razmjenjivati bitne informacije o opasnostima s drugim operatorima.

Deleted: 0

Deleted: sprečavanja odašiljanja

Deleted: i

Deleted: tome

Objašnjenje: Operator usluga elektroničke pošte nije u mogućnosti preventivno spriječiti odašiljanje spam poruka, te se predložena izmjena odnosi na provođenje mjera radi smanjivanja ili zaustavljanja slanja već uočenih neželjenih elektroničkih komunikacija.

Članak 7.

(1) Operator usluga elektroničke pošte mora ponuditi mogućnost uključivanja, isključivanja i podešavanja zaštite svojim pretplatnicima od neželjene pošte i zlonamjernih programa.

(2) Podešavanje sustava zaštite mora biti jednostavno i prilagodljivo razumnim potrebama pretplatnika glede zaštite svog računala, odnosno poštanskog sandučića elektroničke pošte.

Deleted: Komentar: Potrebno je detaljnije odrediti koju razinu zaštite operator mora ponuditi pretplatniku.¶

(3) Pretplatnik mora biti u mogućnosti provjeriti je li zaštita uključena.

(4) Sve poruke elektroničke pošte koje sustav zaštite nakon filtriranja filterom čiju razinu propusnosti unaprijed određuje korisnik, označi kao neželjenu elektroničku poštu spremić će operator elektroničke pošte na za to predviđeno mjesto u posebnu mapu.

Deleted: označe

Objašnjenje: Neregistriranim pretplatnicima unaprijed plaćene usluge (pre-paid) nije moguće dostaviti bilo kakvu obavijest. Bez obzira na to, dostavljanje poruke o neželjenoj elektroničkoj pošti predstavljalo

Deleted: (5) Operator elektroničke pošte dostavit će pretplatniku obavijest o elektroničkoj pošti za koju sustav zaštite je utvrdio da sadrži zlonamjerne programe ili neželjenu elektroničku poštu, te podatke o adresi pošiljatelja elektroničke pošte, adrese primatelja i sažetak poruke.

bi, u biti, slanje neželjene elektroničke pošte. S obzirom na odredbu stavka 4. ovoga članka, nepotrebno je slanje dodatne obavijesti pretplatniku.

(5) Operator elektroničke pošte mora na zahtjev pretplatnika omogućiti pregled zadržane elektroničke pošte, koja je označena kao neželjena elektronička pošta nakon filtriranja filterom čiju razinu propusnosti unaprijed određuje korisnik, na siguran način, te omogućiti pretplatniku brisanje iste.

Deleted: 6

(6) Zadržanu neželjenu elektroničku poštu nakon filtriranja filterom čiju razinu propusnosti unaprijed određuje korisnik, operator usluga elektroničke pošte može izbrisati u roku koji ne može biti kraći od 15 dana od dana spremanja u mapu.

Deleted: 7

Obrazloženje: stavak 4, i novi 5 i 6. - neželjena elektronička pošta određuje se filterom čiju razinu propusnosti određuje sam korisnik.

III. OBEZE PRETPLATNIKA USLUGA ELEKTRONIČKE POŠTE

Članak 8.

(1) Pretplatnik usluga elektroničke pošte mora svoju terminalnu opremu zaštititi odgovarajućim programima koji štite od zlonamjernih programa, te redovito obnavljati podatke tih programa kako bi isti bili u mogućnosti održati visoki stupanj zaštite terminalne opreme.

(2) Kad operator usluga elektroničke pošte utvrdi ili dobije dokaz da je pretplatnik usluga elektroničke pošte izvor ugroze ili slanja neželjenih elektroničkih poruka, operator usluga elektroničke pošte može uskratiti, ovisno o razini opasnosti, djelomični ili potpuni pristup uslugama.

(3) Operator usluga elektroničke pošte će izvjestiti pretplatnika o razlozima djelomičnog ili potpunog onemogućavanja pristupa uslugama, te dati naputak o mjerama koje pretplatnik mora poduzeti radi otklanjanja ugroza na svojoj terminalnoj opremi.

(4) Nakon što pretplatnik ukloni zlonamjerne programe sa svoje terminalne opreme, operator usluga elektroničke pošte će ponovo omogućiti pristup svojim uslugama, uz uključenu zaštitu od zlonamjernih programa i neželjene pošte.

(5) U slučaju da pretplatnik usluga elektroničke pošte opetovano ugrožava mrežu ili šalje neželjene elektroničke poruke, operator usluga elektroničke pošte može sukladno Zakonu isključiti pretplatnika, te o tome pismeno izvjestiti Agenciju.

IV. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Stupanje na snagu pravilnika

Članak 9.

(1) Ovaj pravilnik stupa na snagu u roku osam (8) dana od dana objave u »Narodnim novinama«.

(2) Operatori su dužni uskladiti svoje poslovanje s odredbama ovog Pravilnika u roku od tri (3) mjeseca od stupanja Pravilnika na snagu.

Obrazloženje: Zbog nametanja određenih obveza koje iziskuju tehničke prilagodbe operatora potrebno je odrediti primjereni rok za implementaciju u sustavu operatora.

Klasa: 011-01/08-01/00019

Urbroj: 376-12-08-1

Zagreb,_____

PREDSJEDNIK VIJEĆA AGENCIJE

Gašper Gaćina, dipl.ing.el.